

REPERE

CURRICULARE ACTUALE

EDITURA PARALELA45

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE EDITURA PARALELA 45

ISSN 2810 – 5362 ISSN–L 2810 – 5362

EDITOR

Camelia Burcioiu

EDITORI COLABORATORI

Daniela Palade Teodorescu

Diana Iepure

COORDONATOARE

Cătălina Bălan

REDACTORI

Ramona Rossall

Dușa Udrea

GRAFIC DESIGNER

Sorina Popescu

Fotografiile de pe copertă sunt făcute de Marius Badea.

*Fotografiile care însoțesc textele sunt din arhiva autorilor și a autoarelor.

COLABORATORI

Camelia Burcioiu, Cătălina Bălan, Daniela Palade Teodorescu, Lia Faur, Olga Ștefan, Viorica Popovici, Mihaela Doboș, Florina Pîrjol, Camelia Toma, Diana Iepure, Nicoleta Simionescu, Ovidiu Buta, Alexandra Bălan Verbancu, Dana Marcu, Ștefan Găitănanu, Roxana Obreja, Augustina Visan, Senina Mihai, Cristina Cergan, Diana Iacob, Bogdan Rațiu, Claudia Petraș, Ioana Tămăian, Romeo Aurelian Ilie, Felicia Ion, Măriuca Mihăilescu, Mălina Cadar, Miruna Cadar, Mona Coțofan, Andreea Nistor, Ciprian Nistor, Ileana Popescu, Greta Plăiașu–Cozan, Teodora Păun, Constantin Gabriel Grigore, Denise Alexandra Samoilă, Ana Cosac, Maia Pripis, David Fetcu, Georgeta Ghenea, George Palaghean, Ramona Adelina Ștefan, Ioana Nicolaie, Corneliu Ionescu, Andra Cărbunaru, Măriuca Mihăilescu, Mirela Maria Stana, Doina Gecse–Borgovan, Nadia Tătaru

CONTACT

office@edituraparalela45.ro

ACCENT PE REPERE

- p. 6 **Miraj**, Camelia Burcioiu
- p. 8 **Diversitate, performanță academică și valori**, Cătălina Bălan
- p. 12 **Sens, indicatori și atitudine contractuală în educație**, Daniela Palade Teodorescu
- p. 14 **Anchetă: accent pe repere**, cu Lia Faur, Olga Ștefan, Viorica Popovici, Mihaela Doboș, Florina Pîrjol și Camelia Toma
- p. 28 **Anchetă: cum ne îmbrăcăm la școală?** Aflăm de la Nicoleta Simionescu, Ovidiu Buta, și Alexandra Bălan Verbancu
- p. 36 **„De la Tu ce vrei să te faci când vei fi mare? la Am ajuns unde nici nu credeam că-mi doresc să fiu”**, Dana Marcu
- p. 44 **„Profesorii de la facultate m-au determinat să-mi transform pasiunea în meserie”**, Ștefan Găitănar

ÎNVĂȚĂMÂNT PREȘCOLAR

- p. 48 **„E nevoie de limite clare, de dorința de a îmbunătăți relațiile dintre noi, bazate pe respect, toleranță și empatie”**, Roxana Obreja
- p. 55 **„E esențial să ajungi la inima copiilor”**, Mihaela Ilcu

ÎNVĂȚĂMÂNT PRIMAR

- p. 56 **„Un copil care azi citește va fi un adult care mâine gândește”**, Augustina Visan
- p. 60 **„Seratele literare îi ajută pe copii să își dezvolte creativitatea”**, Senina Mihai
- p. 62 **Vocea elevului**: Iasmina Popovici
- p. 63 **Vocea părintelui**: Maria Popovici

ÎNVĂȚĂMÂNT GIMNAZIAL

- p. 64 **Atelier Didactic. Limba și literatura română – un pachet educațional al Editurii Paralela 45 care-l susține pe profesor în tot ceea ce face la clasă**, Cristina Cergan, Diana Iacob, Bogdan Rațiu, Claudia Petraș, Ioana Tămăian
- p. 70 **„Vreau să pun numele Manasia pe harta poeziei, pentru a treia oară!”**, Romeo Aurelian Ilie
- p. 74 **„E nevoie să îi învățăm pe copii că au puterea de a schimba lumea!”**, Felicia Ion
- p. 80 **Vocea părintelui**: Măriuca Mihăilescu
- p. 82 **Vocea elevului**: Mălina și Miruna Cadar

ÎNVĂȚĂMÂNT LICEAL

- p. 84 **Româna ca la carte – un nou concept educațional**, Mona Coțofan, Mihaela Doboș, Andreea Nistor, Ciprian Nistor, Ileana Popescu
- p. 92 **Vocea elevului. Anchetă: cum arată viața unui licean de clasa a XII-a?** Cu Greta Plăiașu-Cozan, Teodora Păun, Constantin Gabriel Grigore, Denise Alexandra Samoilă, Ana Cosac, Maia Pripis

- p. 106 **Vocea elevului: „Ne dorim cursuri despre carieră și viitor, despre cum ne descoperim pasiunile și abilitățile”,** David Fetcu
- p. 110 **Vocea profesorului: „Aspectul căruia îi acord o mare importanță este climatul din clasă”,** Georgeta Ghenea
- p. 118 **Vocea părintelui:** George Palaghean

ÎNVĂȚĂMÂNT SPECIAL

- p. 122 **„Predarea mea este centrată pe recunoașterea valorii fiecărui copil, indiferent de limitările lui”,** Ramona Adelina Ștefan

ASOCIAȚII DE EDUCAȚIE

- p. 128 **Cărți? La ce bun?,** Ioana Nicolaie despre fundația Melior
- p. 132 **„Exemplul personal și felul în care vă raportați la bani reprezintă cea mai puternică unealtă pe care o aveți, în calitate de părinți și educatori”,** Corneliu Ionescu despre proiectul Banometru
- p. 136 **Asociația INACO: Platforma internii.ro îi conectează pe tineri cu oportunitățile de internship, voluntariat și workshopuri**
- p. 140 **Asociația pentru Educație Digitală Bigger Picture: 7 ani de afostodata.ro, platforma educațională care pune ideile în mișcare**
- p. 144 **Asociația KinetoBebe: „Povești terapeutice în salină”, un program unic pentru sănătatea emoțională și fizică a copiilor și a părinților**
- p. 148 **Fundația culturală „Romeo și Julieta la Mizil” și festivalul cu același nume au ajuns la majorat**

MASS-MEDIA ȘI EDUCAȚIE

Interviuri realizate de Daniela Palade Teodorescu

- p. 152 **„Viitorul educației depinde mult de adaptarea la schimbare”,** Mirela Maria Stana
- p. 156 **„O realitate dură a lumii de azi: pentru copii, educația a devenit inutilă și consumatoare de timp”,** Doina Gecse-Borgovan
- p. 162 **„Educația poate progresa în prezența a două atitudini care influențează actul educațional: îmi pasă de copii și de societate”,** Nadia Tătaru

MIRAJ

**Camelia
Burcioiu**

**Proprietară și administratoare
a Editurii Paralela 45**

Roma, 2022

Pitești, 2025

Vă amintiți cum era sfârșitul de liceu?!

Pe ultima sută de metri se înghesuiau gânduri, întrebări, jumătăți de răspunsuri, arătătorul fluturat amenințător de părinți că nu înveți destul, festivitatea de final – și eu cu ce mă îmbrac?, decizii – mă înscriu la..., medii încheiate, calcule... offff!

Ileana, copilul meu mai mare, termină liceul. Vârtej de emoții sub masca părintelui calm.

Ajung la festivitate. Părinți, elevi, profesori, câțiva bunici și frați mai mici, cameramani care surprind toată această vânzoleală. Absolvenții par un corp de magistrați, aranjându-și, cochet, accesoriile. Și eu, ușor răvășită de atâta agitație, o caut pe Ileana cu privirea.

Am găsit-o. Ce bine! De-acum o urmăresc cu telefonul pregătit pentru poze, ca un paparazzo profesionist.

Începe festivitatea, încep discursurile diriginților: „Este un sfârșit, dar și un nou început...”

Înmânarea diplomelor, poze; în zgomotul și lumina blițurilor îmi apar imagini din vara lui 2022, an în care eu urcam pe scenă, primind o diplomă ca absolventă a unui master, pășind ca un model, știind că Ileana mă pozează neîntrerupt.

Zâmbetul ei îmi spunea că era mândră de mine, dar cred că mai era ceva: se încheiase șirul serilor în care învățam online, conectată la cursuri, dispăruse și mediul studios – păi, dacă mami învață, noi, nu?!

Acum eu sunt fotograful emoționat și încerc să surprind cât mai mult din bucuria adolescentei care va păși, curând, într-o altă paradigmă.

În această lume nebună, cu un ritm adesea infernal, cu mize mici și orgolii mari, există resorturi care, indiferent de vârstă, îți dau impulsul necesar să înveți. Și e minunat când idei disparate se leagă, natural, oferindu-ți răspunsuri la întrebări și frământări în cel mai creativ mod cu putință.

DIVERSITATE, PERFORMANȚĂ ACADEMICĂ ȘI VALORI

**Cătălina
Bălan**

**Directoare de Marketing
și PR a Editurii Paralela 45**

În noiembrie 2024 se lansa, în cadrul Târgului de carte Gaudeamus Radio România, noua ediție a proiectului *Repere curriculare actuale*, o revistă publicată de Editura Paralela 45, gândită ca o platformă pentru coagularea unei comunități a actorilor care contribuie, într-un fel sau altul, la modelarea peisajului învățământului preuniversitar din România.

Ne-am bucurat să-i întâlnim la Gaudeamus pe o parte dintre colaboratorii care semnau materiale în numărul 1/2024 și ne-am propus să reluăm discuția despre cum ar trebui să arate o platformă dedicată școlii, sub cupola unui eveniment mai amplu, care să permită un schimb de opinii pe îndelete. Așa a apărut ideea organizării unei conferințe, care s-a ținut pe 27 februarie, la București: „**Accent pe repere. Conferință și lansarea platformei Repere curriculare actuale dedicate învățământului preuniversitar**”. La eveniment au participat atât profesori de gimnaziu, de liceu și de facultate, cât și părinți sau reprezentanți ai asociațiilor din domeniul educațional. Discuțiile au atins teme precum: puncte de convergență dintre viziunea profesorilor și cea a elevilor asupra valorilor și reperelor; abilitatea de a construi punți între generații în sala de clasă, dar și acasă; cum le putem vorbi elevilor despre valori, ancorându-ne în realitatea lor și în dilemele pe care le întâmpină, fără a adopta un ton moralizator; crearea unui context și a unui spațiu în care elevii să poată exprima liber ce gândesc, dar și să analizeze critic modelele promovate de societate.

Reacțiile venite de la cititori ne-au dat încrederea să mergem mai departe și să dezvoltăm *platforma Repere*, care găzduiește și în numărul 1/2025 numeroase interviuri, anchete și articole care arată un tablou mai puțin cunoscut despre școala românească, o imagine în care se pune accent pe valori. Păstrăm structura celor cinci cicluri școlare (preșcolar, primar, gimnazial, liceal, la care se adaugă și capitolul dedicat învățământului special), completată de capitolele dedicate, pe de o parte, asociațiilor cu profil educațional și, pe de altă parte, jurnaliștilor din domeniu. Veți putea citi în revistă texte semnate de profesioniști care lucrează în comunități diverse, de la București la Chișinău, Cluj, Iași, Manasia, Chitila, Sărata Veche (Republica Moldova) și chiar Udine (Italia).

Primul număr din 2025 al revistei *Repere curriculare actuale* se lansează la Bookfest București, cel mai mare târg de carte care are loc în România în prima jumătate a anului. Am gândit acest eveniment în mod simbolic, pentru a-i aduce mai aproape pe profesioniștii din sistemul de educație preuniversitar laolaltă cu cititorii de toate vârstele, pentru a sublinia că educația înseamnă mult mai mult decât învățatul după manual sau prezența la orele care figurează în orar. Ea înseamnă în primul rând consecvența și determinarea numeroșilor actori care fac posibilă educarea a generații de elevi, începând de la învățământul preșcolar și terminând cu cel liceal, când tinerii adulți au nevoie să iasă de pe băncile liceelor nu doar cu materia pentru bac învățată, ci și cu numeroase abilități interdisciplinare, care să-i pregătească pentru ce urmează: studiile universitare și începerea vieții profesionale.

Numărul 1/2024 se deschidea cu o anchetă despre reperele care-i ghidează pe patru dintre cei mai buni profesori din România. Continuăm proiectul și în numărul de față, în care șase profesoare extraordinare ne arată mecanismele prin care omul-profesor își construiește legătura cu discipolii, gândindu-se nu doar la materia propriu-zisă pe care trebuie să o predea, ci și la „nevoia de sens, de apartenență și de dialog”, cum spune Lia Faur. Olga Ștefan ne arată cum „inevitabil, profesoratul te desprinde de orice variantă, oricât de elaborată, a unui turn de fildeș”. Viorica Popovici mărturisește că succesul vine dacă „muncești cu pasiune și (...) demonstrezi elevilor că îți pasă de ei, de fiecare dintre ei”. Mihaela Doboș atrage atenția că, dincolo de unicitatea evidentă a fiecărui copil, „măiestria profesorului constă în a descoperi natura acestei unicități și a o pune la treabă”. Florina Pîrjol ține cont „de faptul că relația profesor-elev e una de egalitate, nu de superioritate a profesorului”, în timp ce crezul Camelliei Toma este că „întreaga idee a educației este să gândești pe cont propriu”.

Așa cum puteți ghici după copertă, un dosar în lumina reflectoarelor pentru acest prim număr din 2025 al revistei **Repere curriculare actuale** este dedicat echipei de profesori care au elaborat un concept didactic nou pentru predarea Limbii și literaturii române la liceu: *Româna ca la carte*, o serie de manuale dedicate claselor a IX-a, a X-a și a XI-a publicate de Editura Paralela 45. I-am rugat pe Mona Coțofan, Mihaela Doboș, Andreea Nistor, Ciprian Nistor și Ileana Popescu să ne spună care sunt elementele care stau la baza acestui proiect inedit și cum recomandă să fie folosite manualele la clasă.

I-am mai întrebat pe câțiva liceeni de clasa a XII-a cum e să fii licean înainte de bacalaureat. Veți putea citi printre rândurile răspunsurilor lor cât de mult contează pentru elevi generozitatea profesorilor conștienți că nu predau numai materia de la școală, ci le oferă discipolilor încredere, răbdare și speranță, transmitându-le un set de valori care-i vor modela și după absolvire.

Vă invităm, aşadar, să rămâneţi aproape de comunitatea **Repere curriculare actuale**, pentru că aducem în prim-plan vocea autentică a trioului părinţi – elevi – profesori. Misiunea noastră este să plasăm în context mărturiile celor care formează împreună ecosistemul învăţământului preuniversitar. De aceea, structura **platformei Repere** este asemenea acestui ecosistem, care nu este unul unitar, dar care permite, în diversitatea lui, şi performanţă academică, dar şi cultivarea unor legături umane în jurul unor valori.

SENS, INDICATORI ȘI ATITUDINE CONTRACTUALĂ ÎN EDUCAȚIE

**Daniela Palade
Teodorescu**

**Jurnalistă,
trainer educațional**

„Nu ne bagă nimeni în seamă, pe noi, copiii...”; „păreră noastră nu contează, suntem prea mici pentru cei mari”; „cine să ne ia în serios pe noi, niște copii?”
Așa sună vocea elevilor la clasă, în comunitate, în societate.

O spun profesorii, dar și părinții ori reprezentanții asociațiilor în educație care susțin la unison că elevii au nevoie de încredere că ei pot face o schimbare în comunitate. Nu neapărat ceva spectaculos, ci lucruri mici, care, făcute zilnic, să construiască societatea în care le-ar plăcea să trăiască.

I-am putea spune, în termeni prețioși, contractul social în educație – acela în care fiecare actor din triunghiul elev–școală–părinți își cunoaște drepturile, dar și obligațiile. Veți găsi în revistă contribuția unui părinte antreprenor responsabil care explică necesitatea acestui tip de atitudine contractuală în educație, exact așa cum se întâmplă și în companii. Cu indicatori care să reflecte, precum niște KPI (Key Performance Indicators), activitatea individuală a elevilor, a profesorilor, a părinților, într-un sistem în care beneficiarul direct este elevul, iar indirect, societatea. Fiindcă o educație eficientă duce la progres atât pe plan individual, cât și pe plan național. Iar educația financiară deprinsă de la vârste școlare foarte mici poate fi de un real folos în dezvoltarea unei generații responsabile și implicate, așa cum reiese și din articolul dedicat felului în care îi putem susține pe copii să înțeleagă rostul banilor nu doar din perspectiva de consumator, ci și din cea de „prosumator”, care și produce, nu doar consumă.

O școală bună nu e doar una cu rezultate, ci și una în care copilul învață cu sens, în care știe de ce studiază ceva anume și cum îl va ajuta în viață, în profesiile viitorului, de care nici nu avem idee. O școală în care învățarea nu înseamnă doar memorare și reproducerea cunoștințelor, ci și aplicare în viața reală, spirit de colaborare în echipă, bucuria de a construi împreună realități care contează. E nevoie să îi învățăm pe copii că au puterea de a transforma lumea – cu empatie, responsabilitate, etică și spirit civic. Iar acest lucru poate fi deprins doar de la adulți care sunt astfel. Pentru că doar așa societatea se poate așeza stabil pe scaunul cu trei picioare care susține educația – elevi, profesori, părinți, ca în metafora americanului Foster Dickson.

ANCHETĂ:
ACCENT PE
REPERE CU

Lia Faur,
Olga Ștefan,
Viorica Popovici,
Mihaela Doboș,
Florina Pîrjol,
Camelia Toma

Accent pe reperi

**Anchetă realizată
de Diana Iepure
și Cătălina Bălan**

Întrebarea 1

Ce v-a făcut să deveniți profesor și care sunt reperele care vă motivează în munca dumneavoastră?

Întrebarea 2

Care sunt principalele repere de care țineți cont atunci când începeți o nouă colaborare cu elevii sau cu studenții?

Întrebarea 3

Cum vă adaptați modul de lucru la specificul elevilor/studentenților pe care îi aveți în față?

Întrebarea 4

Cum reușiți să mențineți echilibrul între exigențele necesare atingerii performanței și nevoia umană de confort?

Întrebarea 5

Care considerați că este cel mai important rezultat al colaborării, dincolo de obiectivele academice?

Întrebarea 6

Aveți un profesor preferat, unul la care țineți în mod deosebit?

Lia Faur

Lector de Limba română la Institutul Limbii Române din București, Universitatea din Udine, Italia

„Nu cauți performanța imediată, ci progresul constant”

Răspuns la întrebarea 1

La 6 ani eram deja elevă în clasa I, când am început să imaginez jocuri în care eu eram învățătoarea. Improvizam o masă dintr-un taburet și pregăteam un păhărel în care puneam o floare. Apoi, un caiet și un creion. Aceasta era viziunea mea despre ce înseamnă să îi înveți pe alții. Am urmat Literele, pentru că era cel mai ușor limbaj pe care îl pricepeam. Cred că undeva în mine zace un defect profund, acela de a-i învăța pe alții, de a crede că am soluție pentru orice, de a oferi încredere. Îi spun defect, pentru că nu avem mereu nevoie de „deștepți” care să ne arate calea. La școală însă am descoperit pe propria piele cât este de important să te încurajeze un profesor sau să-ți scuze o zi proastă.

Fiecare etapă a carierei mele – fie în România (într-o școală cu tradiție și exigență), fie în Tunisia sau în Italia, unde am predat/predau limba română ca limbă străină sau ca limbă a identității – mi-a reamintit cât de universală este nevoia de sens, de apartenență și de dialog. Elevii și, mai târziu, studenții m-au învățat să privesc materia nu ca pe un set de cunoștințe ce trebuie transmis, ci ca pe un spațiu viu de întâlnire între minte, inimă și pasiune. De-a lungul timpului, mi-am păstrat pasiunea, chiar și în fața provocărilor: diferențe culturale, bariere lingvistice și context socioeducațional diferit din fiecare țară. Acestea nu m-au descurajat, dimpotrivă, m-au făcut să înțeleg cât de puternic este rolul limbii și al culturii în definirea identității și în apropierea între oameni.

A fi profesor nu este doar o profesie, este un drum în viață alături de sute, poate mii de tineri. Modul cel mai firesc de a da sens și de a deschide perspective, de a fi pentru fiecare o ancoră în momentele de nesiguranță și un impuls în momentele de descoperire.

Răspuns la întrebarea 2

Când încep cursurile cu un nou grup de studenți, mă ghidez după câteva repere esențiale, construite în timp. În primul rând, îmi propun să înțeleg contextul: cine sunt studenții, ce așteptări au, care este nivelul lor real de pregătire, dar și care sunt particularitățile sociale și culturale ale grupului. Nu pornesc niciodată de la un șablon, ci de la realitatea concretă din sala de curs. Acest lucru presupune o doză de flexibilitate și capacitatea de a calibra metoda de lucru în funcție de nevoile lor, nu doar de programă. Îmi place să construiesc un spațiu în care dialogul și întrebările sunt încurajate. Consider că învățarea eficientă are nevoie de structură, dar și de libertate de exprimare. Oriunde mă aflu, urmăresc să creez o relație profesională bazată pe respect reciproc. Nu cred în autoritatea impusă, ci în autoritatea câștigată prin competență și deschidere. Nu caut performanța imediată, ci progresul constant.

Răspuns la întrebarea 3

Observ, din primele întâlniri, câteva aspecte esențiale: ritmul de lucru, nivelul de autonomie, deschiderea către participare activă, stilurile de învățare predominante, dar și rezistențele. Pe baza acestor observații, decid cum echilibrez conținutul, cât spațiu las pentru dezbateri, ce tip de sarcini dau (individuale, de grup, creative, aplicate) și cum formulez evaluările, astfel încât ele să fie relevante, nu doar formale. Un alt principiu de care țin cont este diversificarea. Într-un grup eterogen, nu există o singură „cheie” care să se potrivească tuturor. De aceea combin metodele clasice cu cele interactive, integrez elemente vizuale sau digitale atunci când contextul o cereși, acolo unde este posibil, las loc pentru alegere și inițiativă din partea studenților. Nu toți pot performa la fel, dar toți pot evolua. Important e ca fiecare să înțeleagă care îi este direcția și să simtă că drumul îi aparține.

Răspuns la întrebarea 4

Nu aș zice că renunț la standarde, dar nu cer totul deodată. Exigența, în opinia mea, nu înseamnă presiune continuă, ci consecvență. Studenții acceptă ușor cerințele ridicate dacă înțeleg de ce sunt importante, dacă văd că sunt tratate corect și dacă primesc sprijin atunci când întâmpină dificultăți. Nu cer performanță fără să ofer instrumente. Pe de altă parte, nu confund „confortul” cu indulgența. Un mediu de lucru sănătos este unul în care tânărul simte că poate greși fără a fi judecat, că poate pune întrebări fără teamă și că are dreptul să evolueze în ritmul lui, în limite rezonabile. Asta presupune empatie, dar și fermitate. Din experiență, am învățat că performanța reală nu se atinge prin rigiditate, ci prin cultivarea unui climat de încredere, unde munca susținută este valorizată, nu impusă, iar rezultatele vin ca o consecință firească a implicării.

Răspuns la întrebarea 5

Construirea unei relații de încredere și respect reciproc între profesor și student, un obiectiv tot mai abstract în societatea noastră. Când un tânăr se simte ascultat, valorizat și luat în serios, devine mai motivat, mai deschis și mai capabil să își asume propria formare. Pentru mine, dacă la finalul unui parcurs educațional un student a câștigat nu doar cunoștințe, ci și încredere în sine, capacitatea de a formula întrebări bune și disponibilitatea de a învăța în continuare, atunci colaborarea a avut un impact real.

Răspuns la întrebarea 6

Da, profesoara de limba franceză din liceu. Era tânără și foarte timidă, de aceea, cred, nu ne privea în ochi. Cu toate acestea, ne făcea să o privim noi. Ea a fost cea care mi-a dat să citesc prima dată poezii scrise de Ana Blandiana și m-a înscris la un concurs de recitare.

Olga Ștefan

Scriitoare, profesoară de Limba română la Liceul Teoretic „Apáczai Csere János”, Cluj-Napoca

„Inevitabil, profesoratul te desprinde de orice variantă, oricât de elaborată, a unui turn de fildeș”

Răspuns la întrebarea 1

Am ales meseria de profesoară de limba și literatura română mai târziu decât aș fi putut să o fac. Cariera didactică nu reprezenta o finalitate sau o prioritate atunci când am intrat la Facultatea de Litere. Eu nu-mi doream decât să ajung în paradisul exclusiviei dedicării diadei pasiunilor mele ridicate la rang de obsesie: cititul și scrisul. Adevărul este că, pe la 19–20 de ani, nutream speranța (ori urzeam planul) ca, odată admisă la doctorat, să îmi netezesc calea spre o eventuală poziție în universitate, însă planurile mele au fost deturnate de ceea ce am văzut la un moment dat, în anii confuzi de după criză, drept oportunitatea angajării într-o editură. Salariul era mai bun decât cel absolut jenant pe care îl primea un debutant în învățământ, iar timiditatea cronică de care sufeream atunci mi se părea protejată într-o astfel de meserie discretă. Ideea de a mă expune atâtor ochi ostili și cruzi – cum din proprie experiență știam că sunt ochii adolescenților – mi se părea insuportabilă. În mod paradoxal, poziția de redactor de carte nu mi s-a potrivit. Era prea statică, prea puțin provocatoare în raport cu adevărata mea disponibilitate spre volubilitate și dinamism. Începeam, altfel spus, să aflu cine sunt.

Într-un fel, la 25 de ani, ratasem startul în universitate. Fiind angajată cu normă întreagă, nu am primit niciun seminar, am rămas în urmă și cu redactarea tezei, așa că, într-un moment de panică, disperare și luciditate, am început să mă pregătesc pentru intrarea în domeniul preuniversitar. Am făcut-o, recunosc, cu strângere de inimă: eram încă atașată de prejudecata că acest drum este unul al conformismului, dacă nu chiar al ratării, idee pe care îndeajuns de multe perioade de rodaj și corvoadă au întreținut-o și, de-a lungul anilor, mi-au reconfirmat-o. Vorbim totuși despre o meserie care uzează, care oxidează anumite reflexe critice, care tocește acel tăiș idealist din timpul studiilor universitare. Inevitabil, profesoratul te desprinde de orice variantă, oricât de elaborată, a unui turn de fildeș. Mai mult chiar, are și meritul de a te menține dureros de prezent. Rezistența prin visare sau escapism temporar

e futilă. Hiperbolizând, munca la catedră te mai și înfrânge, te mestecă, te scuipă... Te remodelează până la sublimare.

În sensul acesta aș menționa endemica „umilință” a nesfârșitelor evaluări. Până să obțin un post cu viabilitate, un post titularizabil, am susținut 8 examene de titularizare, toate „soldate” cu note între 9,05 și 9,85. Cei 10 ani parcurși în provizorat ar fi, în consecință, citabili într-o eventuală, perenă rubrică vizând elementele care nu m-au motivat să rămân în sistem. La polul opus se află însă un sentiment constant, greu cuantificabil: acela de a mă afla în locul potrivit doar atunci când le vorbesc elevilor mei. Senzația constantă că, într-adevăr, construiesc ceva important și, sper eu, stabil rezumă toate satisfacțiile profesionale care vin dintr-o zonă în continuare privită cu suspiciune (și asta în cel mai bun caz).

Răspuns la întrebarea 2

Mi-am dorit mereu să inspir prin consecvență. Aici am avut cel mai mult de lucru cu mine. În ani de zile, și cu destule experimente eșuate (căci „numai cine nu muncește nu greșește”), mi-am construit un fel de platoșă nu neapărat impermeabilă, cât extrem de egală sieși, dreaptă și, dacă nu cumva e un termen desuet sau patetic, demnă. „Îți vei găsi stilul tău”, mi s-a spus în primul an, iar, când l-am găsit, am știut că e al meu, fiindcă

nu simțeam că trădez nimic, niciun principiu, niciun adevăr, fiind *această* profesoară (iar nu *alta, mânăta în luptă de alte idealuri*). Încerc să impun și să îmi impun o conduită care nu lasă loc trivializării, probabil cel mai frecvent pericol în meseria pe care o practic. Evaluez, de pildă, cu gândul la factorul motivant pe care trebuie să îl bifeze evaluarea, dar și la sensul ei diagnostic și anticipativ. Vreau ca elevii mei să perceapă colaborarea noastră ca pe un dialog fertil, permanent, al cărui ultim mesaj să fie unul singur, absolut autentic: „Îmi pasă de voi, mă gândesc la voi tot timpul.” Până și acea fișă de lucru concepută de mine (iar nu „furată” de pe didactic.ro) ori acel text fotocopiat, acel material PPT sau acea colecție de „cuvinte noi” vreau să fie înțelese ca punți, nu ca sarcini, mofturi sau modalități de... autogratificare.

Răspuns la întrebarea 3

Mă adaptez în primul rând ideii că ceea ce învață elevul meu nu ar trebui să fie o colecție de conținuturi, ci un set de competențe, abilități și, finalmente, valori *imuabile*, fără termen de expirare. Nu sufăr în mod vocal ori snob, deplângând toate lucrurile pe care copiii din fața mea nu le știu, nu amendez discutabila îngustime a unui orizont cultural. Încerc, în schimb, să pornesc cu răbdare, să mă agăț de ceea ce ei știu să facă. Cu înăbușită vocație de dantelăreasă în măsură să înfrumusețeze cele mai terne postavuri, „brodez” demersuri prin care să îi învăț să-și atingă și să-și provoace limitele, transformând ezitățile în certitudini sau, măcar, în solul fertil al unor viitoare certitudini. Fiecare înflorește în ritmul său: *oubaitori*. Mă frustrează însă lipsa curiozității, abulia, placiditatea. Le consider simptome care răspund unei sume de atitudini descurajate, dezabuzate, pe care e greu să le ocolim, mai ales atunci când stăm sub semnul impredictibilității, când nu reușim să construim relații solide de-a lungul unui ciclu de învățământ, forțați să ne mutăm din loc în loc orele, catedrele sau, ca să citez o directoare din primii mei ani, „catrafusele”.

Răspuns la întrebarea 4

Adevărul este că nu prea reușesc să mențin echilibrul până la capăt, fiindcă sunt o fire obișnuită să-și fixeze obiective din sfera autodepășirii și uit, adesea, că nu toți funcționăm pe baza aceluiași combustibil. Ceea ce mie îmi „turează” motoarele, altcuiva, mai fragil, mai ușor de descurajat, i le poate „arde” ireparabil. Uit deci cuvintele complicate și „indicii” de performanță, încerc să pun în loc cuvinte care denumesc realități mai simple: zâmbesc și „vibrez” la bucuria inconștientă a celor care nu sunt altceva decât niște copii în căutarea sensului vieții, nu al armoniei perfecte dintre media anilor de școală și cea a rezultatelor simulărilor naționale.

Răspuns la întrebarea 5

Un simplu „îmi amintesc”, acel spontan „țin minte că mi-ați spus” reprezintă pentru mine feedbackul suprem, singurul pe care îmi doresc să îl primesc. Statutul meu e ingrat, pentru că „materia de examen” responsabilizează. O notă se obține ușor când accepți că antrenamentele pentru testările standardizate au și o componentă periculoasă, mimetică, de „dresaj”. Ceea ce *vorbim* când nu înghesuim în șabloane cântărește mai greu, de aceea încerc să nu uit să comunic (mai ales) lucruri semnificative, nu doar lucruri utile, trucuri și scurtături spre „succesul academic”.

Răspuns la întrebarea 6

Mama mea este, indiscutabil, profesoara mea preferată. Ca să contextualizez: mama a devenit profesoară grație unei reconversii profesionale. Inginer de meserie, victimă a disponibilizărilor în masă din tranziția românească, preda la un moment dat, pe la începutul anilor '90, un număr fabulos de „șaisprezece materii diferite”, fiind, vreme de 10 ani, suplinitoare la un liceu tehnologic care se afla chiar vizavi de blocul nostru. (În paranteză fie spus, când mama s-a titularizat și a început să lucreze la un colegiu din Deva, am simțit că și copilăria noastră, contrapunctată de fugile ei „în pauze” sau „în ferestre”, să vadă ce facem, a luat sfârșit.) Orarul ei era fantastic și el: ținea ore atât dimineața – pentru ciclul „de zi” –, cât și după-amiaza, „la seral” sau la „profesională”. În unele după-amiezi, mă plectiseam să stau acasă, așa că o căutam pe mama prin școală, asistam la orele ei și, încet, dar iremediabil, mă îndrăgosteam de forfota fertilă, dar și de ordinea (persistentă încă în acei ani) din rândul adolescenților, de atmosfera din cancelarie, din bibliotecă, laboratoare și „fumoar”, de anuare și tablouri ale absolvenților, cu fotografiile alb-negru și cu mesaje S.F. ca „ne vedem în anul 2000”. Niciodată nu am înțeles exact „ce preda” (ce predă, de fapt) mama, dar întotdeauna mi-a plăcut să o văd transfigurată de bucuria de a fi printre elevi. Datorită ei am prins, colocvial vorbind, „microbul” predării. Nu știu prin ce magie transforma într-un cămin protector și cald, care aproape că mirosea a mere coapte, o simplă sală de clasă pe a cărei tablă desena piese la „Organe de mașini”, dar această capacitate a devenit și a rămas pentru mine vectorul reușitei supreme în domeniul nostru.

Camelia Toma

Profesoară de Limba și literatura română
Colegiul Național „Andrei Mureșanu”, Bistrița

„Sunt interesată mai mult de formarea elevilor decât de informarea lor”

Răspuns la întrebarea 1

Eram în liceu când am jucat rolul dascălului, invitată de proful de română: „Toma, azi tu predai *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*. Explică-le colegilor semnificația titlului în raport cu evoluția protagonistului.” Bănuiam că e o metodă de a fi penalizată pentru tupeul de a-l contrazice public. Am vorbit toată ora „între oglinzi paralele”, sub privirile colegilor. „Stofă de dascăl.” O constatare telegrafică, într-o epocă în care orientarea profesională era letargică. Aveau să urmeze două rateuri (binemeritate!) la admiterea într-o facultate anostă, până să mă decid că altceva – adică literatura – e de mine.

Am ajuns profesoară (de limba și literatura română), pentru că în '89 era cam singura variantă pentru un absolvent de Filologie. Nu mi-am dorit să devin, dar îmi place să fiu.

Cred, asemeni profesorului Keating din *Cercul poezilor dispăruți*, că „întreaga idee a educației este să înveți să gândești pe cont propriu”. De aceea sunt interesată mai mult de formarea elevilor decât de informarea lor. Ca dascăl, încerc să (supra)veghez liniștea sau tensiunea din clasă; să descopăr atuurile și punctele vulnerabile; să nu stabilesc aprioric ierarhii; să nu cer mai mult decât ofer; să surprind fără să sperii; să nu contrarez prin decizii nejustificate.

*Trecutul istoric al elevilor e unul relativ.
Prezentul îl trăim împreună și mă străduiesc să nu îl irosim.*

Răspuns la întrebarea 2

Fără idei preconcepute, fără „etichete”, fără judecăți cu trimiteri iritante: „Pe vremea mea...”, „Elevii de altădată”. Prefer să pornim din punctul zero – cel în care ne-am întâlnit – și să (ne) judecăm în funcție de ceea ce construim împreună.

Descoperă și „îmblânzește” ar putea fi deviza mea ca profesor. De ce? Răspunde pentru mine vocea vulpii din *Micul prinț*: „Oamenii nu mai au timp să cunoască nimic. Ei cumpără de la negustori lucruri gata făcute. Dar, cum nu există negustori de prieteni, oamenii nu mai au prieteni. Dacă vrei un prieten, îmblânzește-mă!” Așadar nu iau nici ca bune, nici ca „suspecte” aprecierile sau evaluările anterioare întâlnirii noastre. Trecutul istoric al elevilor e unul relativ. Prezentul îl trăim împreună și mă străduiesc să nu îl irosim. Descopăr ce se poate vindeca și ce nu trebuie să rănească. Sunt curioasă să aflu (dar fără indiscreții) ce îi face fericiți sau ce îi întristează.

Mă declar adepta cultivării respectului reciproc, a încrederii în tine și în ceilalți. Invitația mea pentru elevi este să devenim parteneri sinceri de dialog și să practicăm o critică de tip constructiv. Provoc și mă las provocată. Cred în puterea cuvintelor care – spuse cu rost la momentul potrivit – pot descoperi idei și schimba vieți.

Răspuns la întrebarea 3

Primul an de liceu e generos prin crearea condițiilor de adaptare – cel puțin în ceea ce mă privește. Manualul de limba și literatura română îmi oferă șansa de a-i cunoaște pe elevi prin temele propuse: Joc și joacă, Familia, Școala, Iubirea, Aventură și călătorie... Aceste subiecte de discuție aduc cu ele destăinuri. Situațiile de comunicare sunt frecvente. Apar multe întrebări, urmate de răspunsuri adeseori neașteptate care generează conflicte de idei. Cred în autoritatea bine orientată și dozată a profesorului, dar îmi adaptez reacțiile în funcție de anumite detalii semnificative ale grupului și, pe cât posibil, ale fiecărui elev în parte.

„Dincolo de text” descoperi pagini din jurnalul unor adolescenți care percep lucrurile altfel decât tine. De tine depinde să observi ce se ascunde printre rânduri și să scrii note de subsol pertinente, apoi să îți cont de ele.

Răspuns la întrebarea 4

O disciplină umanistă – pe care o consider și artistică – îi conferă profesorului un avantaj evident. Ne putem împrieteni cu autorii. Cum? Cunoscându-i dincolo de programa școlară, căutând texte care să ne apropie de ei. Apoi facem propriile antologii; alegem poezia zilei; avem lecturi publice în curtea liceului; organizăm Târgul Cititorilor de Carte... Ne dăm seama, vorba profesorului Keating, că „Citim și scriem poezie pentru că suntem membri ai rasei umane”.

La un moment dat, consemnat și ștampilat, diploma de bacalaureat îți confirmă anumite competențe și performanțe. Calitatea de cititor nu e atestată printr-un document oficial, dar e validată pe parcursul întregii vieți.

Mulțumesc că mi-ați eliberat creierul.

Răspuns la întrebarea 5

„Mulțumesc că mi-ați eliberat creierul.” Când auzi așa ceva de la un fost elev, nu stai rău ca educator, nu? Câștigarea independenței în gândire ar fi, pentru mine, un semn cert că (în „jungla” învățământului românesc) traseul nostru comun nu e luat în deșert.

Efecte pe termen lung: pot fi suplinită, ca profesoară, de foștii elevi. Unii dintre ei își doresc să revină în bănci ca să asiste la orele mele de literatură română: „Voiam să mă conving că mă puteți surprinde pozitiv la orice vârstă”, mi-a mărturisit unul dintre ei.

Pe vremuri, catedra era cocoțată pe un podium: postul de observație al profesorului sau tribuna predicilor (cum îi spuneam, ca elevă). Detest izolarea, uniformizarea sau încolonarea. Nu ar trebui să existe în clasă poziții privilegiate și îngrădiri ale perspectivei. Dacă se întrevade, în timp, înălțarea unui „monument”, acela ar putea fi un grup statuar, în care toți se privesc în ochi, fiecare cu amprenta personalității sale.

CUM NE ÎMBRĂCĂM LA ȘCOALĂ?

Aflăm de la
Nicoleta Simionescu,
Ovidiu Buta
și Alexandra Bălan Verbancu

Un material realizat
de Diana Iepure

De peste trei decenii, se discută la noi despre utilitatea purtării, în școli și licee, a unei uniforme școlare. Pentru unii, ea reprezintă o mândrie și un semn al apartenenței la o prestigioasă comunitate, pentru alții, însă, nu e decât o îngrădire a libertăților personale și a exprimării libere, o uniformizare a gândirii sau chiar un simbol al autoritarismului.

Î-am rugat pe Nicoleta Simionescu, Ovidiu Buta și Alexandra Bălan Verbancu, o profesoară, un stilist internațional și o elevă, să ne spună ce reprezintă, în viziunea lor, uniforma școlară și care ar fi plusurile și minusurile obligativității purtării ei.

Aflați în continuare ce trage mai greu la cântar:
eleganța și apartenența la o tradiție
sau îngrădirea libertăților
și uniformizarea.

Cum e mai bine:
cu sau fără
uniformă școlară?

Nicoleta Simionescu

Profesoară de Limba și literatura română la Colegiul Național „Iulia Hasdeu”, București

Uniforma: soluție magică sau cârpeală cu pretenții?!

Îmi surâde ideea diferențierii, a reliefării apartenenței printr-o asumare voluntară a uniformei. Într-un astfel de demers, mi se pare chiar necesară implicarea elevilor în procesul creator, oferindu-le posibilitatea, de la o generație la alta, să creeze obiectele vestimentare pe care le vor purta, păstrând, evident, o anumită identitate vizuală.

Sub tivul ordinii, o lume de contraste. Așa arată școala în ziua de azi. Supusă unei permanente dezbatere, despre orice și despre nimic. Dintre toate, uniforma pare a fi un subiect care suscită permanent interesul părinților, al elevilor, al decidenților și chiar și al celor nevizați direct, dar care se pricepe la educație, cum altfel?! Școala, ca orice microclimat, este un univers al contrastelor, cum spuneam. Acestea se reflectă și în reacțiile ce se nasc din problematica uniformeii. Dacă unii o văd ca pe un simbol al echității, al ordinii, al disciplinei și al apartenenței sau al diferențierii, alții o consideră o formă de constrângere ce limitează exprimarea personală și condiționează modul în care imaginea de sine se construiește.

Profesorii consideră că uniforma poate fi un mijloc de instalare a coeziunii și a disciplinei, a respectului față de instituție în sine. Uniforma, indubitabil, reduce diferențele vizibile dintre elevi, favorizând consolidarea unui mediu (mai) echilibrat, în care atenția este direcționată către învățare, nu către aparențe. În acest caz, sentimentul de apartenență și de diferențiere ar fi propice învățării. Nu contest acest ultim aspect, doar menționez o imagine legată de primul an în învățământul liceal al clasei la care sunt dirigintă. Elevii mei, din medii variate, dar predominant bune (deja selectați prin examen național și uniformizați prin media de admitere), nu discutau despre bluze, pantaloni sau sacou, ci despre ultimul trend în materie de încălțăminte, comparându-și „adidașii” de 2-3 mii de lei, în timp ce își puneau diverse etichete. Plecând de la acest moment cât se poate de real, când vom ajunge oare la o uniformă în ceea ce privește încălțăminte? Va ține ea cont de confort, așa cum ar trebui să țină și în cazul vestimentației? Care ar fi următoarele criterii? Trebuie să fim conștienți că, la această vârstă, elevii caută atât mijloace de uniformizare (la grup, prin diferite comportamente prin care se îndepărtează de familie, construindu-și ei înșiși o uniformă, de multe ori deranjantă), cât și de diferențiere (afirmându-și personalitatea și construindu-și imaginea de sine). Poate nu uniforma este neapărat cel mai important pas sau poate nici primul pas, ci un anumit tip de educație care să impună respectarea unor norme de bun-simț și decență, căci, nu-i așa, asta este ceea ce supără, în primul rând. În al doilea rând, nu ar strica o mai bună educare a familiilor care investesc sume substanțiale în această modă schimbătoare. Este, și acesta, un alt subiect de dezbatere. Unii **părinți** văd în uniformă o soluție practică și economică, ce elimină presiunea asupra bugetului familiei. Alții pun, pe bună dreptate, problema confortului și se întreabă dacă există o corelație clară între performanța școlară și vestimentație sau probleme precum bullyingul sau inegalitatea socială. Dacă cercetătorii nu au căzut de acord (sau nu sunt eu familiarizată cu un asemenea studiu), nici eu nu îi pot contrazice fără rest.

Îmi surâde ideea diferențierii, a reliefării apartenenței printr-o asumare voluntară a uniformeii. Într-un astfel de demers, mi se pare chiar necesară implicarea elevilor în procesul creator, oferindu-le posibilitatea, de la o generație la alta, să creeze obiectele vestimentare pe care le vor purta, păstrând, evident, o anumită identitate vizuală.

Revenind la imaginea contrastantă a învățământului. Croiala visului educat necesită mai multe etape, între care uniforma nu este cea mai importantă, ci un element care poate face diferența în anumite circumstanțe (tipul de școală, ajutoarele financiare oferite familiei sau chiar eliminarea inechităților sociale prin politici publice sau de natură socioeconomică etc.).